

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Iustina cxxxvii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

decimauit. atq; postmodū p̄stanter eos p̄durātes
in fide vniuersos pariter capite plecti p̄cepit.
Sed hi tanto charitatis ardore feruebant. vt cie-
ctis armis flexo publice passim geniculantes. spi-
cularoz relabillari corde susciperent. Inter quos
beatus maurici⁹ ita fidei amore succensus decer-
tando martirij est coronā adept⁹. Hec ambrosius
Mulier quedā filium suum abbatī monasterij in
quo sanctoroz martirū corpora requiescūt erudien-
dum tradidit quē in breui defunctū irremediabili
luctu plangebat. Cui apparēs maurici⁹ cur filiū
suū sic fleret quesuit? Que sibi respondit q̄ q̄ diu
viueret lacrimis nō cessaret. Cui ille. Noli cum
flere vt mortuū: sed scias eum habitare nobiscū.
q̄ si pbare desideras cras ⁊ in omnib⁹ diebus vite
tue si ad matutinas surrexeris vocē ei⁹ inter mo-
nachoz psallentiū voces audire valebis. Qd̄ illa
semp fecit: ⁊ vocē filij cū monachis cantantē sem-
per discernēs audiuit. **R**ex gaturanicus cum
thesauros suos relictis seculi p̄p̄is paup̄erib⁹
⁊ ecclesijs erogaret. quendā presbiterū misit vt si-
bi de sacrosāctis ipsoroz reliquijs asportaret. Qui
cū reliquijs impetratis rediēs. dū nauis orta tem-
pestate in lacu lausanensi p̄iret: capsa cū reliquijs
fluctibus opposuit. ⁊ mox secuta fuit trāquillitas
magna. **A**nno dñi. dcccclxij. cum quidā mona-
chi obitū karoli a nicolaio papa corpa sancti v-
bam pape ⁊ sancti tiburci martiris ipetrassent.
⁊ redeuntes sanctoroz martirū eccliam visitassent.
ab abbate ⁊ monachis impetrarūt vt corp⁹ san-
cti maurici⁹ ⁊ caput sancti innocēcij apud anthi-
siodoz in ecclia quā sanct⁹ german⁹ eisdē mar-
tirib⁹ dudū dedicauerat transporarēt. **R**efert
petr⁹ damiani q̄ in burgūdia erat quidā cleric⁹
supbus ⁊ ambiciosus qui quandā eccliam sancti
maurici⁹ sibi vsurpauerat. quodā porēte milite si-
bi plurimū obsistēte. Dū aut̄ quadā die missa can-
taret. ⁊ in fine euāgelij diceret. oīs qui se exaltat
humiliabit. derisit miser ⁊ ait. falsum est. Nam si
ego meis hostib⁹ me humiliassem: tot hodie diuiti-
as ecclie non haberē. Et ecce fulmen instar gladij
in os eius p̄ qd̄ blasphemie verba euomuit in-
troiuit. ⁊ subito eum extinxit.

De sancta iustina. cxxxvii. A
Iustina a iustitia dicta est. Ipsa em̄ p̄ iusti-
tiam vnicuiq; qd̄ suū est reddidit. scz deo
obedientiā. superiori prelato reuerentiā
per concordia. inferiori disciplina. inimicis patienti-
am. miseris ⁊ afflictis cōpassionē. sibi sanctimoni-
am. ⁊ proximis charitatem.

Iustina virgo de ciuitate antiochie. filia
sacerdotis ydoloroz quotidie ad fenestras
sedens. p̄clum diaconē euangeliū legen-
tem audiebat. a quo tandem p̄uersa est. Quod cū
mater patri in lecto retulisset. ⁊ ambo dormissent
x̄ps cū angelis apparuit eis dicēs. Venite ad me
⁊ dabo vobis regnū celoz. Qui euigilātes statim
cum filia sua se baptizari fecerunt. Hec ergo iusti-
na virgo a cipriano plurimū molestata. ipm̄ tan-
dem ad fidē p̄uertit. Ciprianus em̄ a sua pueritiā
magus extiterat. Nam cū. viij. annoz esset: a parē-
tibus diabolo p̄secrat⁹ est. Hic igitur magice arti
inferuebat. ⁊ matronas in iumēta p̄uerrere vi-
debat. ⁊ multa alia p̄stigia exercebat. Ardēs igit̄
in amore iustine v̄ginis: ad magicas artes se p̄u-
lit: vt ipsam p̄ se vl̄ pro viro quodā a cladio q̄ t̄l̄r
in eius amore trāserat posset h̄re. Aduocat igit̄
demonem vt ad se veniat ⁊ iustina per eū valeat
h̄re. Adueniēs demon dixit ei. Quid me vocasti?
Cui ciprianus. Amo virginē de galileis potes ne
facere vt ipsam habeam. ⁊ voluntatē meam secū
perficiā? Cui demon. Ego qui hominē de paradī-
so eijcere potui. cayn frēm suū occidere p̄curavi.
iudeos x̄pm̄ occidere feci. homines p̄urbavi. ⁊ nō
potero facere vt vnā puellam habeas. ⁊ ea iuxta
tuū placitū fruaris? Unguentū hoc accipe ⁊ circa
domū ei⁹ deforis sparge. ⁊ ego supueniēs cor ei⁹
in tuū amorē incendas. ⁊ tibi eam assentire p̄pel-
lam. Sequēti nocte demō ad eam ingredit̄: ⁊ cor
eius ad amorē illicitū in caritate conat̄. Qd̄ illa fen-
v̄ e

De sancta

riens deuote se dño p̄mēdauit. ⁊ totū corpus suū
signo crucis muniuit. Ad signū autē sancte crucis
diabolus territ⁹ fugit. ⁊ ad ciprianū veniēs ante
eum stetit. Cui ciprian⁹ dixit. Quare nō adduxisti
ad me virginē illā? Cui demon. Uidi in ea quod
dam signū ⁊ p̄tabui: ⁊ omnis virt⁹ in me defecit.
Ciprianus autē eum dimisit: ⁊ aliū fortiorē voca
uit. Cui demon. Audiui tuā iustionē. ⁊ vidi illius
impossibilitatē. Sed ego emendabo ⁊ tuā cōple
bo voluntatē. Aggrediar eam ⁊ cor eius vulne
rabo in amorē libidinis. ⁊ ea iuxta desiderū tuū
p̄frueris. Ingridiēs igit⁹ diabol⁹ nitebat eiper
suadere. ⁊ animū ei⁹ ad amorē illicitū inflāmāre.
Illa autē se deo deuote recommendās: signū cru
cis omnē tēp̄rationē repulit. ⁊ insufflās in dem o
nem p̄tinus eū abiecit. Demon autē p̄sufus abiit
⁊ aufugit: ⁊ an ciprianū stetit. Ad quē ciprianus.
Et vbi est vgo ad quā te trāsmisi? Et demon. U
ctū me facer: ⁊ qualr dicere p̄misco. Quoddam
em signū terribile in ea vidi. ⁊ p̄tinuo robur om̄e
amisi. Tūc ciprian⁹ eū deridens dimisit. ⁊ ipsum
principē demonū aduocauit. Cūq; venisset ad eū:
dixit. Que est virt⁹ v̄ra tam modica vt vincat ab
vna puella? Dixit demon. Ecce egrediēs varijs fe
bribus eā vexabo. ⁊ animū ei⁹ ardētius inflāma
bo. ⁊ totū corp⁹ eius vehemētī ardore respergā. ⁊
freneticā illam faciā. ⁊ varia sibi fantasmata offe
ram. ⁊ media nocte eā adducā tibi. Tūc diabol⁹
in sp̄m vni⁹ v̄ginis se trāfigurauit. ⁊ ad virginē
veniēs dixit. Ecce ad te venio q; tecū in castitate
viuere p̄cupisco. Veruntū dic q̄so te: quenā certa
minis nisi merces erit? Cui sc̄ta virgo r̄ndit. Mer
ces quidā multa: labor modic⁹. Dicit ei demon.
Quid est ergo qd̄ deus precipit? Crescite ⁊ multi
plicamini: ⁊ replete terrā. Timeo ergo bona socia
q; si in virginitate manserim⁹ verbum dei irritus
faciem⁹ ⁊ velut p̄tēnentes ⁊ inobediētes in graue
iudiciū decidem⁹. ⁊ vnde videbamur sperare pre
miū graue incurrem⁹ tormentū. Cepit autē cor vir
ginis grauib⁹ cogitationib⁹ p̄ immissionē demo
nis p̄cuti. ⁊ ardore p̄cupiscētie fortius inflāmari:
adeo vt iam surgēs abire veller. Tūc sancta vgo
ad se reuerfa. ⁊ quis esset qui secū loq̄ret intelli
gens. p̄tinuo se cruce muniuit. ⁊ in diabolum suf
flans ipsum instar cere p̄tinus liquefecit. ⁊ ab om
ni tēp̄rationē statim liberatā se sensit. **P**ost
modū diabol⁹ in specīē iuuenis pulcherrim se trāf
figurauit. ⁊ thalamū eius ingrediēs cū ipsa in le
ctulo iaceret. impudenter in ei⁹ lectulū p̄siliuit.
⁊ in eius amplex⁹ ruerere voluit. Qd̄ videns iustina

Justina

et malignū spiritū adesse p̄gnosens: mox signum
crucis edidit ⁊ instar cere diaboli liquefecit. Tūc
diabolus p̄mittēte deo febrib⁹ eā fatigans ⁊ p̄les
cum gregib⁹ ⁊ armētis occidens: maximā morta
litate in tota antiochia futurā per demoniacos
p̄dicebat: nisi iustina p̄ugio p̄sentiret. Qua p̄ prer
rota ciuitas morbo languens: ad ianuam paren
tum iustine p̄uenit: clamans vt iustina p̄ugio tra
derent. ⁊ sic ciuitatē a tanto piculo liberarēt. Sz
cū iustina nullaten⁹ p̄sentiret. ⁊ ex hoc mortē cidē
oēs minarētur. vij. anno mortalitatis ipsa p̄ eis
orauit ⁊ omnē pestilētiā p̄pulsauit. Uidēs ar dia
bolus q; nichil p̄ficere. in formā iustine se trāsmi
tauit vt samā iustine pollueret ⁊ ciprianū deludēs
se iustina ad se adduxisse iactabat. P̄gens igit⁹
diabolus ad ciprianū in specie iustine. ad ip̄m cu
currit ⁊ eū quasi que ei⁹ amore lāgueret osculari
voluit. Quā ciprian⁹ videns ⁊ iustina esse credēs
gaudio repletus ait. Nūc venisti iustina omniū fe
minaz decora. Mox vt ciprian⁹ nomē iustine no
minauit: diabolus nomen illud ferre nō potuit. sz
ad ei⁹ p̄lationē instar fumū statim cuanuit. Quā
p̄opter ciprian⁹ delusum se vidēs tristis r̄māst
Unde ⁊ amplius in amore iustine estuans ad
hostiū v̄ginis diu vigilauit. ⁊ q̄nq; i feminā. q̄nq;
in auē vt videbat arte magica se cōmutans. cū ve
nisset ad hostiū virginis neq; femina neq; auis sz
ciprian⁹ p̄tin⁹ apparebat. **A**cladi⁹ quoq; arte
diabolica mutat⁹ in passerē cū ad fenestrā iustine
volāss: mox vt virgo eū aspexit: nō passer sz acla
di⁹ apparuit. angustiarq; nimis cepit: ac tremere
q; nec fugere poterat nec saltre Timēs v̄o iustina
ne cadēs creparet eū p̄scalā depom fecit. ⁊ admo
nēs vt a sua vesama cessaret: ne iuxta lege s rāq;
malefic⁹ puniret. Ista oīa sc̄s figmēta dyabolica
ad quādas apparentiā fiebāt. **U**lt⁹ igit⁹ p̄
oīa diabol⁹ ad ciprianū redijt. ⁊ an eū p̄stulus ste
tit. Cui dixit ciprian⁹. Nanqd̄ ⁊ tu vict⁹ es? Que ē
miser virt⁹ v̄ra vt vna puellā nō possitis vincere.
nec in eam p̄tatem b̄re: sz ecōuerso ipsa vos vin
cat. ⁊ tam miserabilr vos p̄sternat? Dicit tū michi
obsecro in quo est eius tam maxia fortitudo. Cui
demō ait. Si michi iuraueris vt a me nequaq; re
cedas: virtutē eius victorie tibi pandā. Cui cipi
rianus. Per qd̄ tibi iurabo? Cui demō. Jura michi
p̄ virtutes meas magnas q; a me nūq; discedas. Di
cit ei ciprianus. Per virtutes tuas magnas tibi iu
ro q; a te nunq; discedas. Tūc diabol⁹ quasi secu
r⁹ ei dixit. Puella illa signū crucifixi edidit. ⁊ sta
tim p̄tabui ⁊ omnē virtutē amisi. ⁊ quasi cera a

De sanctis Cosma et Damiano

facie ignis effluxi. Dicit ei ciprianus. Ergo crucifixus maior te est. Et demon. Utique maior oibus est: et nos et oēs quos hic decipim⁹ tradet igni inextinguibili cruciandos. Cui ciprian⁹. Ergo et ego amic⁹ debeo fieri crucifixi: ne tantā aliqñ penam incurrā. Cui diabol⁹. Jurasti mihi p virtutes mei exercit⁹ p quas nemo piurare valet q̄ a me nunq̄ discederes. Ad quē ciprian⁹. Te et oēs fumigan⁹ res tuas virtutes p̄tēno. et tibi et oibus diabolis tuis abrenuncio. et crucifixi salutarī signo me munio. Statimq; ab eo diabol⁹ p̄fusus discessit. Tūc ciprian⁹ ad ep̄m iuit. Quē vidēs ep̄s et credēs eū venisse vt xp̄ianos in errozē mitteret. ait ei. Sufficiant tibi cipriane bi qui foris sunt. Nichil em̄ poteris aduersus eccliam dei. Inuicta est em̄ virtus xp̄i. Cui ciprian⁹. Certus sum qz inuicta est virt⁹ xp̄i. Narransq; que sibi acciderāt ab eo se baptizari fecit. Qui postmodum tam in sciētia q̄ in vita valde p̄ficiēs: mortuo ep̄o ipse in ep̄m ordinat⁹ ē. Beatā vō virginē iustinā in monasterio posuit et multis sacris virginib⁹ eā ibidē in abbatissam p̄fecit. Sanct⁹ autē ciprianus martirib⁹ epl̄as sepe mittebat. et eos in certamine roborabat. Comes at̄ regionis illi⁹ audiēs famā cipriani et iustine eos ad se p̄itari fecit. et an sacrificare vellent req̄siuit. Qui dū in fide xp̄i p̄sisterēt firmi: iussit eos in sartagine plenā cera. pice et adipe poni. Que tñ eis mirum refrigeriū p̄stitit. nec aliqđ supplicii irrogauit. Sacerdos autē ydolorū p̄fecto dixit. Iubeas me ante sartaginē stare. et p̄festim vincam omnē virtutē eoz. Cū ergo iuxta sartaginē venisset dixit. Magnus es deus hercules. et pater deoz iupiter. Et ecce p̄tinuo de sartagine ignis exiit. et penit⁹ eū p̄sumpsit. Tūc ciprian⁹ et iustina d̄ sartagine extrahunt. et data sup eos snia piter decollantur. Hoꝝ corpa cū. vij. dieb⁹ ad canes p̄iecta māssissent. postmodū romā translata sunt. Nunc autē vt d̄ placētie req̄lescūt. Passi sunt autē. vi. kis octobris Circa annos dñi. cclxxx. sub dyocleciano.

De sanctis cosma et damiano cxxx viii

Cosmas d̄: a cosmos qđ est forma vel ornatus. Uel scđm yfidoꝝ cosmos grece d̄: mūdus latine. fuit em̄ forma alijs in exemplis ornar⁹ virtutib⁹ bonis. mūdus ab omnib⁹ vicijs. **D**amianus dicit⁹ est a dama quadā bestia que bomil est et mansueta. Uel damian⁹ a dogma qđ est doctria. et ana qđ est sursum. Uel a damū qđ est sacrificiū. Uel damian⁹ quasi dñi manus Ipse em̄ mansuetudinē habuit in p̄uersione. doctriam supernam habuit in predicatione. sacrifici

cium fuit in carnis maceratione. dñi. manus fuit in medicinali curatione. **A**

Cosmas et damianus germani fr̄es in ciuitate egea ex religiosa m̄re noīe theodora nati sunt. Hi arte medicine edocti tantam a sp̄sanco grām acceper̄ vt oēs languores nō solū ab hoibus sed etiā a iumētis curarēt. gratis oīa tribuētēs. Marrona autē quēdā noīe palladia cū oīa sua in medicis p̄sumpisset. ad sc̄dōs accessit. et ab eis sanitatē integrā reposcavit. Tūc illa quoddā munusculū sc̄dō damiano obrulit. Et cū nollet recipere illa eū sacramētis terribilib⁹ adiuuauit. Quō ille acquieuit recipere: nō quidā duct⁹ cupiditate muneris: sed et deuotioni satisfaciēs offerentis. et ne nomē dñi videret spernere p̄ qđ viderat sic se adiuratū esse. Hoc vbi sanct⁹ cosmas cōperit p̄cepit ne corpus ei⁹ vna cū ipsi⁹ corpe poneret. Sed sequenti nocte dñs cosine apparuit et fr̄em de suscepto munere excusauit. **A**udiens eoz famā p̄consul listas eos ad se accersiri fecit. et q̄ eoz sunt noīa. q̄ patria. q̄ fortuna inq̄rere cepit. Sancti martires dixerūt. Noīa n̄ra sunt cosmas et damian⁹. et alios tres fr̄es habem⁹ quoz noīa sunt anton⁹ leonci⁹ et euprepus. Patria autē n̄ra arabia est. Porro fortunā xp̄iani nesciūt. Iussit ergo p̄consul vt fr̄es suos adducerēt. et sil ydolis immolarēt. Sed cum oīno immolare p̄tinerēt p̄cepit eos in manib⁹ et pedib⁹. dire torqueri. Cū autē eius tormēta deriderēt: iussit eos catbena ligari et in mare p̄cipitari. Sed statim ab angelo de